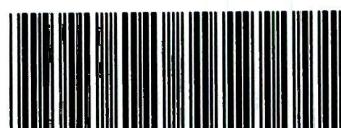

משרד הביטחון

ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

התחלת תתק

13037782

מספר משלוח/תיק : 217 - 264 / 2016

תאריך המסמך המוקדם : 06.10.1973

תאריך המסמך המאוחר : 24.10.1973

סימנו התיק: מב>

חכנו פשיטה על החטיבה העיראקית העומדת לנוף לסוריה (101715) ⁽¹⁾

בשנה 1715 האכנסו בחדר ה-רמטכ"ל, סגנו, ראש אמ"נ ומפקד חיל-האוור. על הפרק הוועדרה שאלה כיצד למנוע או לעכב הגעת תגבורת הטנקים הצפונית להגעה מעיראק לسورיה. ראש אמ"נ ציין שידוע ששיירת הטנקים אמורה לצאת ממקום עיראק לא לפני השעה 101400. מקום יציאתה איינו ידוע, אך יש שתי אפשרויות - רוטבה או חבניה. לפי הערכת אמ"נ תאריך נסיעה מרווחה לדמשק 14 שעות לכל הפחות ומחבניה לדמשק - 30 שעות לפחות. האלוּף זעירא סייר שמפקדים בחיל-האוור הסבירו לו שהגעה בשירותם רק כבאים, משום שהמדובר בטיסה למרחק רב, עם סכנה של הסתבכות בקרבות אוור בדרך.

מפקד חיל-האוור הסביר שיש שתי שיטות פעולה אפשריות לפגיעה במטוסי קרב והשכינה - הנחתת כוח יבשתי עם אמצעי נ"ט. אולם בראשונה הטיל ספק בנוכנות הידיעה שהשיירה אכן עומדת לזרז. זאת מושם שב-9 באוקטובר בעקבות הגעה אליו ■ ידיעת ■ מ-אמ"נ, שלפי עברו הטנקים העיראקיים בשעה 1800 את 3-H בדרך לדמשק.

לדבריו המרחק איינו כה גדול ומהטוסים יכולים לעשותו ללא להסתבג בקרבות אוור, שכן בתחוםו של חיל-האוור על שדות התעופה הסוריים נפגעו מטוסים סוריים רבים וחיל-האוור הסורי עבר להיערכות הגנתית. ה-רמטכ"ל הטיל ספק אם נכונם לתקוף שיירה במוטס קרב, זאת מושם שהשיירה של דיביזיה מתפרשת על פני עשרות קילומטרים. ראש אמ"נ תיקן אותו ואמר שהמדובר, בשלב זה, בחטיבה, שחכלול מאות מובילים. די לפוגע מאות אלה - אמר - ואז לא יבואו גם אחרים. מפקד חיל-האוור אמר שמטוסי קרב לא יכולים להשמד מאה מובילים, לכל היותר יכולים לפגוע במובילים בודדים. שמעות תקיפה כזאת - סיפר ה-רמטכ"ל, היא שבמוקם שיגיעו לسورיה מטה טנקים בשעה מסוימת, יגיעו רק ■ שונים טנקים באחור של מספר שעות. מהלך זה הוא חשוב במקרה שהעיקוב מביא לאחורה של התקפת-נגד, אולם לא ימנע את בוא מירב התגבורות לسورיה.

ראש אמ"נ חמרק בהצעה האלטנטיבית של מפקד חיל-האוור: הנחתת כוחות עם נשק נ"ט, מטוסים, על הכביש באמצעות המדרבי. האלוּף זעירא העיע להנחתת ג'יפי תול"יר שבאמצעות יכול הכוח לנסוע ממוביל ולפגוע בטנקים רבים. באותו שלב ה策ר לדיוון קחצ"ר - תא"ל עמנואל שקד - שהזמן לדיוון משהו עלתה לראשונה האפשרות של פשיטה ■ כוח קרקע. ה-רמטכ"ל ציין בפניו ■ זה מבטל כל פעולות אחרות ... כי זה דבר שיש לו השפעה אסטרטגית".

מפקד חיל-האוור הוסיף להסתיג מהמבצע. "הידיעה הזה היא לא מהימנה. היא מאחרמל והם לא יגיעו" - טען. לפיכך חבל להפטיק ביצוען של פעולות שמוסקי ה"יסעורה" היו אמורים לבצע בלילה הקרוב, כגו ■ נתרן ■, ולהפנותם למשימה זו. בתשובה על כך אמר ה-רמטכ"ל שבטרם יצאו הכוחות בדרך תיבדק מהימנות הידיעה.

האלוּף פולד העיר עוד שיש לבדוק היכן יש מקום את המארב, שכן מדובר בטיסה למרחק 160-170 קילומטרים, וראוי למצוא מקום שיקוצר, ככל האפשר, את טווח הטיטה, שכן לטוחחים ארוכים ייחכו שלא יינתח לשאת שני תול"רים במטוס. ה-קחצ"ר ענה שיש לו כבר חכנית, והיא תיבדק שוב לאור הערתה זו של מפקד חיל-האוור. בתום התייעצות יצא תא"ל שקד לתכנן את המבצע.

(1) הקלטות בחדר ה-רמטכ"ל, סליל 14, ע"ע 22-16. (היסטוריה, מצפ"ע, ד', ע"ע 5-6).

הסורים מנסים להחיש

את בואם של כוחות עיראקיים. חטיבה משוריינית עיראקית אחת החלה לנעו וכונראה שmag'iy לאזרע دمشق "מחר בערבי" [רב 12/11 באוקטובר?] או בכוורת המחרת וחטיבה משוריינית בוספת תגיע לכל תומוקדם "מחתרית" [12 באוקטובר?], כר שב-11 באוקטובר לא יבוא עדין לביטוי שום כוח עיראקי בלחימה.

-) מדרבי אל"ם גרא בקד"מ סגן הרמטכ"ל, 200 פט באוקטובר 1973
(ההיסטוריה, מצפ"ע, ד', עמ' 39).

סגן ה-רמטכ"ל עם רשותו

לאחר שייחתו עם סגן ה-רמטכ"ל שוחח ה-רמטכ"ל עם ראש אמ"ן. האלוף עזירא סייף לו שאין כל סימן לכך שכוח ירדני נכנס לסוריה וידוע שהירדנים שלחו את כל המובילים שלהם לעיראק. אשר לכוח העיראקי - הוא סייף לו את שסיפר עוזרו למחקר לסגן ה-רמטכ"ל: אלמנטים מדיביזיה משוריינית נתלו בדרכם לسورיה, ייתכן מאוד שחתיבה אחת נמצאת כבר בסוריה, על-פי חישוב לוח-זמן ייתכן שהיה ליד دمشק, אולי אין כל הוכחה פוזיטיבית לכך.

סגן ה-רמטכ"ל משלוחו ללבנון

(ההיסטוריה, מצפ"ע, ד', עמ' 55).

הערכת-המצב בחזית הסורית ובחזית המזרחתית (סגן ה-רמטכ"ל)

אשר לسورיה - ה-רמטכ"ל סקר את המצב בחזית וראש אמ"ב התרכז ב涅עה בעורף הכוחות הסוריים המעורבים בלחימה. לגבי העיראקים אמר שאינו יודע היכן הם. הוא מעריך שכמה טנקים מתחטיבת שוריינית נמצאים באזרע دمشק ומפקדת הדיביזיה, בצירוף כוח ארטילרי קטן, עושם גם הם את דרכם לسورיה. לנוכח מגבלות המובילים העירר ראש אמ"ב שלכל היותר תהיה חטיבת עיראקית אחת בסוריה. על אף הגיב ה-רמטכ"ל: "נכח דעתך. עם חטיבת אחת הם לא יעשו הרבה". ראש אמ"ן הביע דעה ש"הסורים יילחמו עד העיראקי האחרון וישלחו אותם ישירות לחזית".

-) דיוון הערכת-מצב בחדר הרמטכ"ל, הקלטות בחדר הרמטכ"ל, סליל 17, ע"ע
- 30 - 32 (ההיסטוריה - מצפ"ע, ד', עמ' 65).

מידע זה, בדבר הימצאות 800 טנקים מאושים במרחב שעד دمشק, הפתיע את סגן ה-רמטכ"ל והוא התענגין במידיעות לגבי הכוח העיראקי. עוזרו למבצעים של עוזר ראש אמ"ב למחקר, אלים אהרון לבון, סייף שאין לא-אמ"ב ידיעות ברורות לגביו, אולי ייתכנו שחתיבה הגיעה [לאזרע دمشק?]
וחטיבת טנקים תגיע לא לפני שעתות אחר-הצהרים של ה-13 באוקטובר.

(1) קד"מ סגן ה-רמטכ"ל, 120010 באוקטובר 1973, (ההיסטוריה, מצפ"ע, ה', עמ' 16).

אלוף פיקוד הצפון מודיעין ל-רמטכ"ל שכוח עיראקי תוקף את אוגדה 210 (121642)

ישראל בר-לב אך יצא בדרכו דרומה לארגן את היערכות הפיקוד. לנוכח שלב החדש במלחמה, והנה הגיעו ל-רמטכ"ל ידיעת לפיה חל שינוי מהותי בנזוני המعرכה גם בחזית הצפוןית: בשעה 1642 התקשר אליו אלוף הפיקוד והודיעו שכוחות אויב תוקפים, בעצמה ניכרת, את אוגדה 210 בשני צירים: ציר "יאיר" (צנמן - כפר נסיג') וציר "קרלוס" (ג'סם - אלחרה - אל מל). לפי הידיעות שבידי מודיעין הפיקוד הכוח המתוקף הוא חטיבת מוצננת עיראקית. לנוכח זאת עיכב הפיקוד את תנועת האוגדה בציר "ציקון" והפנה את כל המטוסים לאזרור. חיל-האוויר פועל עצמה אלא שבתווך זמן קצר תרד החשכה באזורי. עוד סיפר האלוף חומי שחתיבת 205 (מאוגדה 146) בכנסה עתה לציר "ציריך" (חן-ארנבה - מסחרה), והוא מקווה שהוא מספיק להגיאן לקרב. אשר לאוגדה 36 - היא הסתבכה בהתקדמותה בציר "אמריקה", שם בעה למרות אחרת האלוף שלא לעשות זאת - תוך תמרון בורותה עליה אש חזקה מהאגף וכתוכאה מכך בצעע קשה סאייל יוסי בן-חנן. האלוף חומי אמר שכוחותיו יכולים לירות על קטנה והוא מקווה שעוד יגיבו למקום ממנו יוכל להפגיז את دمشق. בכל מקרה הם ימשיכו להחזיק בצדמת "ציריך"- "יאיד" ואם יתאפשר הדבר יגיעו לבנצר.⁽²⁾

תכנון פשיטה לעיכוב הכוח העיראקי הבוטף הנע לסוריה (121700)

הכוח העיראקי, שהבואו ציפו מזה מספר ימים, נכנס למערכה. עקב זאת נאלצה אוגדה 210 להפסיק התקדמותה צפונה ולהפנות פניה כלפי דרום-מערב. לצורך, ציפו שהעיראים ישלו כוחות נוספים לסוריה. חמיש דקות לפני שנודע על ההתקפות עם הכוח העיראקי סיפר האלוף זאבי ל-רמטכ"ל שמקדת קח"ר מתכוננת, בנוסף לשיטה על ג'בל-עתקה, לפחות גם על הקביש שבו אמורה לנעו השירה העיראקית לسورיה, לאבל בקשרו, למשוך את סביבתו ולפגוע בכלים מהシリיה.⁽¹⁾ הרמטכ"ל סירב לאשר את השיטה "מחשROLI", וביקש שיציגו לו את התכנית.⁽²⁾ התכנית הועגה בפניו בשעה 1700, יחד עם תוכניות בוספות, בין השאר צוין כי אם הכוח יוכל ג'בל הוא יחלם גם בציגור הנפט באזורי, וזה-רמטכ"ל אישר את הפשיות.⁽³⁾

(1) הסטורייה/צפו, עמ' 18; רשימות ראובן רון, עמ' 30. בקהלות חדר ה-רמטכ"ל (עמ' 27) הוקלט חלק מהシリיה. הקלהה הופסקה באמצעות השיחת וחודשה, בסיליל אחר, רק כעבור ארבע שעות - בשעה 2045.

(2) הקלהה בחדר ה-רמטכ"ל, סליל 21, עמ' 25.

(3) שם, עמ' 26.

(ההיסטוריה, מצפ"ע, ה', ע"ע 83 - 84.)

הציגת תכניות למבצעים מיוחדים (131115 - 131030) (14)

עוד קודם לכן, בשעה 1030, הוצגו בפני האלוף צabi הצעות למבצעים מיוחדים.
סגן קחצ'יר - סאייל אריה

צדון - דיווח על המארב שהוצב בלילה והודם לכוח העיראקי והצעה להציג בלילה הקרוב מערב מצפון-מזרח לדמשק, במגמה לפגוע בעמידה המרכזית, שבו אמורים להגיע גם הטילים לחזית. להעתה אלים לבן שבעיר-זה נושא גם אזרחים השיב סאייל צידון שהכוונה ייזהר מלהפגוע באזרחים. הוא סיפר שהמבצע מיועד להתקצע על-ידי 50 איש מסירת חטיבת 35. האלוף צabi החליט להסתפק ב-25 לוחמים והורה שלא לעبور אל מעבר לכביש.

בשעה 1300 חזר רמייח מבצעים ומספר לאלוpf צabi שהתגלתה שהגשר מצפון לדמשק - שעליו נועד פשוט כוח סיירת חטיבת 35, מוגן בנימ' ולכן מכין אג"מ/מבצעים הצעה לפשיטה באתר אחר.⁽⁴⁾

(1) רשימות אלים אילון, מחברת 8, ע"י 9-5.

שם, עמ' 11.

(ההיסטוריה, מצפ"ע, ה', עמ' 313).

השגריר דיניץ התבקש לדוח לקיסינגייר גם על הקרב עם הכוח העיראקי, שבו הושמדו 50-70 טנקים אויבים ולמנוע הכנסתה לקרב של חטיבת משוריינת 40 הירדנית, שנועדה להיכנס הלילה לדרום سوريا ולהתייצב באגף הדרומי של כוחותינו. הודגש שלאחר שהושמד הכוח העיראקי "כוונתנו לחדרש את התקדמות לכיוון דמשק".⁽¹⁾ משנודע לקיסינגייר מודיע שבחמשת
המתקפה הישראלית הוברך לדיניץ שAGMA זו מקובלת מילא על ישראל, לראייה - השמחת התקדמות העיראקית.⁽²⁾ קיסינגייר הגיב בחויב על השמדת הכוח העיראקי והגמה בדבר המשך התקדמות לدمشك,⁽³⁾

(1) מציג לדיניץ, ול/968, 131130 ב-1973.
(2) מציג לדיניץ, ול/875, 131200 ב-1973.
(3) מדיניץ לגזית, לו/94/131325 ב-130725 | 130725 ב-1973.

(ההיסטוריה, מצפ"ע, ה', עמ' 120).

הציגת תכניות לפשיטות לרמטכ"ל (131715-131630) (15)

בשעה 1630 לערך חזר הרמטכ"ל מביקורו בדרום והאלוף צabi סיפר לו על שלוש הפשיטות המתוכננות ללילה הקרוב: פשיטה על כביש ביירות-דמשק ופשיטה על הכיבוש המוביל מקטיפה לדמשק. סופר לו שהאלוף תל שוח על אחת מהן עם שר הביטחון והבין אליו שאילו שהשר אישר אותה, אולם זמן-מה לאחר מכן אמר שר שהתקנית אינה מאושתת ושברכונו לראות את כל התכניות.⁽⁵⁾ בטרם יילך לשר, לדיוון שזומן עבנין מדיניות הפעלה של חיל-האוויר, ביקש הרמטכ"ל לראות את התכניות ואלה הוצגו לפניו בשעה 1705. הוא אישר את הפשיטה מצפון לדמשק, והיתנה את ביצוע הפשיטה בגב'ל-עתקה בביטחון הפינוי.⁽⁶⁾

(5) יומן רלי"ש הרמטכ"ל, 13 ב-1973, ע"י 9-10.

(6) שם, עמ' 10.

(ההיסטוריה, מצפ"ע, ה', עמ' 120).

לאחר שסוכמה מדיניות הפעולה של חיל-האוויר עזבו האלופים פלד והוד את החדרותונרים עברו לדון בפשיטה המתוכננת ליל 13/14 באוקטובר, הרשימה שהוצאה בפני השר כללה את הפעולות הבאות:

- א. חבלה של כוח צנחנים בכיבוש בירות-דמשק,
- ב. חבלה של כוח צנחנים בכיבוש חומס-דמשק,
- ג. חבלה של כוח משייטת 13 בקשר על כיבוש מסוריה לבנון.
- ד. חבלה של כוח משייטת 13 בכיבוש החוף במפרץ סואץ.
- ה. ירי תותחים של חיל-הים על מטרות בדרום דמיאט,
- ו. תקיפת סוללות טילים בפורט-סעיד בסטיילים.

(2)

שר קבע את מדיניות הפעולה לגבי הפשיטה: לנוכח העובדה שיאנו שותפים דט", יש להתרכז רק בעOLERות שיש להם השפעה על המערכת העיקרית, ולא פעולות שחן טברות לשעלצמן, כר, למשל, חבלה בכיבוש בירות-דמשק או בכיבוש החוף במפרץ סואץ אלא כמעט על המערכת, ואף שנבחר אתר בלתי מוגן, עלולה, למשל, להיות קללה במקורה, ולוחמים יימלטו, או יפלו בשבי בשל שימוש בלתי חשוב.

הוא אישר פעולה זו וכן את הובלתה בכיבוש חומס-דמשק ופעולות חיל-הים בדמיאט ובפורט-סעיד.

-) דיוון בלשכת שר-הביטחון, 131737 - 131830 באוקטובר 1973 (ההיסטוריה, מצפ"ע, ה', עמ' 123).

חטיבה משורית עיראקית שנייה עשו דרכם לסוריה.. בשידורי ישראל בערבית מנהלים לחמה פיסיולוגית - מודיעינים על אבדות הכוח העיראקי ועל כך שהסורים מוכנים להילחם "עד העיראקי האחרון", מתוך שהדבר יתנייע את העיראקים משליחת כוחות נוספים.

-) מדברי ראש אמ"ן בדיוון ראש-אגפים בראשות הרמטכ"ל, 131840 - 131940 באוקטובר 1973, הקלטות בחדר הרמטכ"ל, סליל 19, ע"ע 37 - 39 (ההיסטוריה, מצפ"ע, ה', עמ' 125).

(3)

במהלך היום היו כ-40 טנקים סוריים בתל-শמס, ובפניהם צ'יא משועות אחר-הצהרים זוהו שישה בלבד. ייתכן שהיתר נסוגו, או נסו דרומה. בגין הדROOMית של כוחותינו הושמד כוח עיראקי שנדרה שכלל שתי חטיבות. באונה צ'יא התגלו כশובים בגמי'שים וכחמי'שים טנקים - שהם כנראה שארית שתי החטיבות. בחישוב לו-זמנים בראה שהחטיבה המשורית הששית של דיביזיה משוריינת 3 העיראקית הגיעה גם היא לאזור ומפקחת הדיביזיה אוכנה בע'בע'ב. בנוסף לכך יש ידיעות, לא ודאיות, שכוחות עיראקיים נוספים מבצעים הכנות לתזוזה, כוחות אלה כוללים לפחות חטיבה משוריינת מהדיביזיה המשוריינת 2, ולפחות חטיבת חי"ר. אם אכן החלו לבוע, כאמור במידעות, בצהרי ה-12 באוקטובר, בראה שכוח-החי"ר הגיע עד 14 באוקטובר בערב וכוח השריון - עד אותו מועד אם יש לרשותו מובילים ועד צהרי ה-12 באוקטובר אם אין לו מובילים. לבסוף איךין כוח שהגיע לסוציא יש סברה שכוחות העיראקיים לשגר לטוריה כוח משולח דו-דיביזיוני.

-) מדברי רע"נ 5 בקד"מ הרמטכ"ל, 131945 באוקטובר 1973, (ההיסטוריה, מצפ"ע, ה', עמ' 128).

4

**משרד הביטחון
ארכיוון צה"ל ומערכת הביטחון**

סיד התק

5000 (10.90)

28 - נק